

Водночас, персонажі Дереша демонструють гарні знання з літератури та музики. Такі собі вундеркінди з недобрими схильностями. «Ось бачите: ми хоч і покидьки, зате з музичною освітою», – кажуть про себе герої «Поклоніння ящірці» [2, 142]. На думку Михайла Карасьова «тексти Дереша наповнені духом цього молодіжного прошарку: його молоді люди розумні, чи, скоріше, інформовані; вони не закомплексовані; вони бунтують проти поп-культури вкупі з радянським Тичиною і мильними серіалами для домогосподарок. Чи симпатичні вони? Лише подекуди, бо поруч з вищеописаною психологією крокують наркотики, мат і химерні видіння; а клич трошити стару культуру іде, здебільшого, не через пуританство тієї культури, а через відсутність у молодих людей життєвих орієнтирів» [3].

Герої Дереша сприймають довколишнє як абсурд, хвицають цинізмом та іронією на моральні догми, зокрема й на життя, смерть і український націоналізм. Водночас, вони намагаються втекти від світу, відгородитись від нього. «У ньому було щось, що споріднювало з Дарцею, – каже герой «Культу» Банзай. – Можливо, летальний ген божевілья, або потяг до усамітнення за високими мурами» [1, 75]. «Ми будемо втікати. Усе життя. Від мудрості натовпу і порад родичів. Будемо носити цеглу і будувати високі мури» – пише Дереш у романі «Поклоніння ящірці» [2, 156].

Закутком, куди втікає автор разом зі своїми персонажами, часто стає химерне, напівусвідомлене потойбіччя. Дереш також прагне стати такими дверима, але не для того, щоб відкрити шлях у потустороннє, а щоб сховатися за тими дверима від реального світу. Та мусимо констатувати, що вигадані автором стародавні боги і велетенські хробаки, які іноді дуже скидаються на вже відомих персонажів із голлівудського кінематографа, цього завдання не виконують, залишаючись лише елементом для підсилення гостроти сюжету.

Отже, можемо стверджувати, що творчість Л. Дереша є яскравим зразком постмодерну. У творах Любка Дереша ми помічаємо культ незалежної особистості. Письменникові вдається вдало поєднувати істини багатьох людей, націй, культур, релігій, культур. Герої його творів мають бачення повсякденного життя як театру абсурду. Він звертається до міфу, архаїки, колективного позасвідомого. Все це і приваблює сучасного читача.

Список використаної літератури:

1. Дереш Л. Культ / Л. Дереш. – Львів: Фоліо, 2001. – 264 с.
2. Дереш Л. Поклоніння ящірці / Л. Дереш. – Харків: Фоліо, 2008. – 189 с.
3. Карасьов М. Любка Дереш як дзеркало молодіжної прози [Електронний ресурс] / М. Карасьов. – Режим доступу: <http://litgazeta.com.ua/articles/lyubko-deresh-yak-dzerkalo-molodizhnoyi-prozy/>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 28.03.
4. Таланова Т. Культивованість «Культу» Л. Дереша [Електронний ресурс] / Т. Таланова. – Режим доступу: <http://sumno.com/article/kultyvovanist-kultu-lyubka-deresha/>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 25.03.

Науковий керівник: к. ф. н., доцент О. Ю. Мірошник

ХРИСТИЯНСЬКА СИМВОЛІКА НАРОДНОГО РУШНИКА

М. О. Бабич

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Народна вишивка є феноменом народної культури, що віддзеркалює історію, художню творчість та світогляд етносу. Т. В. Кара-Васильєва зазначає: «Вивчення української народної вишивки закономірно входить в коло проблем національної

культури, історії, етнографії, освіти, соціології, психології, бо саме знаковість, сакральне значення, семантика допомагають нам усвідомити належність до свого етносу, засвідчують невмирущі, життєствердні сили, допомагають у формуванні етнічної свідомості» [2].

Ще з давніх часів процес вишивання вважався ритуалом. Рушник був головним атрибутом кожного свята, предметом народного побуту та невід'ємним оберегом домівки. Вишитий рушник – це один із небагатьох предметів, який містить в собі багато символічних значень:

- народження дітей – на рушниках приймали новонароджених, з рушником приходили до матері привітати дитину;
- хрещення – дитину до хрещення завжди несли на рушниках;
- смерть – рушник використовували на похоронах, на ньому труну спускали до могили;
- дорога – рушник давали близьким людям в добру дорогу, на щастя та швидке повернення;
- будівництво – в процесі завершення даху останню крокву заносили на рушниках;
- оберіг – рушники завжди відігравали велике значення, адже вони мали захисну роль, відганяли нечисту силу;
- сватання – рушники дарували старостам, якщо на заручинах дійшли до згоди;
- весілля – наречена вишивала рушник на весілля, найкращого рушника дружки стелили молодим під час вінчання у церкві, щоб їхнє подружжя було щасливим.

У цьому контексті виняткову роль відіграють рушники з християнською символікою. Особливий інтерес становить колекція рушників, зібрана Музеєм-лабораторією українського рушника Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, що і є об'єктом нашого дослідження.

З'ясовано, що головними з християнських символів на рушниках є хрест, зірки, розп'яття, німби, голуб, якір, корабель, ліра. Найпоширенішим атрибутом є хрест, що й є предметом нашого зацікавлення. Виокремлено такі різновиди хрестів, які найчастіше вишивалися на рушниках:

• *Грецький хрест* (мал. 1) – хрест найпростішої форми з кінцями рівної довжини. Цей знак використовувався в доісторичні часи у різних значеннях – як символ бога сонця, бога дощу, як символ елементів, з яких створено світ: повітря, земля, вогонь, вода. У ранньому християнстві грецький хрест символізував Христа.

• *Латинський хрест* (мал. 2) – найбільш поширений християнський символ у світі. Його вважають реальною формою хреста, на якому був розп'ятий Ісус Христос. Крім того, хрест із фігурою Ісуса називають Розп'яттям і використовують як декоративний елемент прикраси стін.

• *Хрест Святого Петра* (мал. 3) – відомий як перевернутий хрест (на 180 градусів). Він з IV ст. є одним із символів святого Петра, який, за церковною легендою, був розп'ятий головою вниз

• *Андріївський хрест* (мал. 4) – зображення хреста у формі літери X, означає Божу силу. За переказами, на такому хресті був розп'ятий першохреститель Русі апостол Андрій Первозваний.

• *Патріарший хрест* (мал. 5) – споруджений на триступінчастій основі, що символізує три головні християнські чесноти: Віру, Надію, Любов.

Доведено, що хрести вишивали переважно на поховальних рушниках та великодніх. Останні несли у церкву та освячували, після чого їх вшали на покуті як

оберіг від злих духів. Переважно на таких рушниках вишивали *Андріївських хрест*, також обов'язково зображали церковні атрибути, квіти, іноді фрукти, наприклад, суниці. Не менш важливою ознакою великоднього рушника є вишиті на ньому янголи, які поклоняються хресту, а також слова, які вишивальниця сама собі ж бажає, наприклад: «Воскресни дни, дай Боже щастя», але на сьогоднішній день такі рушники дещо видозмінені.

На поховальних рушниках частіше вишивали *чотириконечний хрест*. Поховальний рушник використовують для опускання труни у могилу (такі рушники виготовляли з міцної тканини і вони були довжиною у 5-6 м). Варто зазначити, що як і весільні, так і поховальні рушники людина вишивала сама, при цьому вказуючи своє ім'я або ініціали. Важливою ознакою такого рушника є вишиті слова, наприклад: «Под крестом моя могила, на кресте моя любовь». Такі рушники могли вишивати й інші члени сім'ї, вказуючи рік смерті того, кого ховали. Також вишивали янголів або птахів, адже люди вірили в те, що вони переносять душі померлих у потойбічний світ, саме тому вони були зображені над могилою і вишиті вони завжди в парі, адже число два – сакральне число. Характерним для таких рушників є зображення на них ембріонів, як символ переродження душі. З рослинних орнаментів вишивають троянди, адже ці квіти символізують трагізм, а також біля могили вишивають калину – дерево, яке символізує зв'язок із потойбічним світом. Такі рушники в'язали на хресті на могилі або покривали ним труну.

Отже, хрест є важливим символом для українського народу. Рушники із вишитим на ньому хрестом супроводжують людину у найважливіші моменти її життя – зустрічають людину на цьому світі та проводжають її у потойбічний.

Мал. 1

Мал. 2

Мал. 3

Мал. 4

Мал. 5

Список використаної літератури:

1. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. – К. : Довіра, 2006.
2. Кара-Васильєва Т. Історія української вишивки / Т. Кара-Васильєва. – К. : Мистецтво, 2008. – 464 с.
3. Китова С. Полотняний літопис України. – Черкаси, 2003 – 224 с.

Науковий керівник: к. ф.н., старший викладач М. В. Корецька